

не искали да се подчиняват на решенията на гръцките събори. Така борбата се изострила съвсемъ.

Ала митроп. Филаретъ, макаръ да се е държелъ на строга каноническа почва, както я разбиралъ, не пропускалъ да защити реалните права на българитѣ и да се старае да убеди патриаршията къмъ отстъпки. По случай оплакванията на последната, че руското правителство не я защитило достатъчно, той писалъ на 28 февр. 1861 год.: „Може би, светейшиятъ патриархъ мисли, че руското правителство е трѣбвало да осжди решително българското движение отъ самото му начало и да не предлага на патриарха да направи отстъпки за примиряване. Но правителството не е могло да постъпи така по справедливостъ... несправедливо би било да осжди решително българитѣ, когато тѣхнитѣ оплаквания не сж били опровергнати, а, поне отчасти, оставатъ неопровергнати и до днесъ. Патриархътъ сега, като отстъпка, предлага на българитѣ да имъ се позволи да употребяватъ езика си въ църквата и въ училищата и да задължи българскитѣ епископи да знаятъ езика имъ. А отъ това очевидно следва, че българитѣ досега не сж били свободни да употребяватъ езика си въ църквата и въ училищата и не сж имали епископи, които да знаятъ езика имъ, след. имали сж причини да се оплакватъ“.

Въ 1867 год. патриаршията като че трѣгнала по пѣтя, който билъ начѣртанъ отъ митроп. Филарета въ 1860 г. Тотава патриархъ Григорий VI предложилъ проектъ (въ 18 точки), който предвиждалъ създаването на особна българска църковна област (екзархия); но този проектъ страдалъ отъ важенъ недостатѣкъ — именно отъ това, че патриархътъ си запазвалъ право да се мѣси въ вътрешнитѣ работи на българската църква, а най-главно — че въ българската екзархия се включвали само епархиитѣ до Балкана, а тракийскитѣ и македонскитѣ се оставяли на патриаршията. Когато митроп. Филаретъ проучилъ проекта и изслушалъ обясненията на българитѣ търговци Евлогий Георгиевъ и Г. Шоповъ, които по онова време се намирали въ Москва по свои работи, той не се подвоумилъ да даде мнение до оберъ-прокурора на св. Синодъ, че проектътъ е незадоволителенъ. Той писалъ: „Може ли да се иска, българскиятъ народъ да се съгласи да бжде разсѣченъ на две половини, и на едната половина да бждатъ дадени нѣкои облегчения, а другата да остане въ ония, истински казано, мжчно поносими затруднения, отъ които цѣлиятъ този народъ се мжи да се освободи?.. Друго би било, ако повечето българи влѣзѣха въ учреждаваната областъ, а малката частъ биха останали съ надежда за облегчения, каквито се даватъ на бол-